

Рассказов О. І., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Науковий керівник – **Бутко М. П.**, д.е.н., професор,
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Сучасний розвиток агропромислового комплексу та територіальних громад в значній мірі обмежений відсутністю дієвої системи управління на регіональному рівні, яка б забезпечувала ефективну взаємодію виробничих та регіональних структур у напрямі досягнення їхнього оптимально та взаємовигідного розвитку. На нашу думку, основною причиною цього є відсутність механізмів забезпечення їхнього взаємообумовленого та ефективного розвитку внаслідок традиційного поширення відношення до територіальних формувань, як до інструменту розвитку агропромислового виробництва. Водночас, в нинішніх умовах функціонування територіальних громад саме вони стають основним вигодо отримувачем від діяльності підприємств сільського господарства та харчової промисловості. Саме тому, значної актуальності набуває дослідження сучасного стану розвитку базових складових АПК України з метою визначення ефективних параметрів взаємовигідного розвитку територіальних виробничо-господарських утворень [1, 2].

На нашу думку, основою аналізу тенденції трансформаційних змін у структурі функціонування та розвитку агропромислових підприємств в умовах посилення інтеграційних процесів має стати структурна статистика діяльності підприємств. За офіційними статистичними даними, в 2019 р. в Україні нараховувалось 1,9 млн. суб'єктів підприємницької діяльності, з яких 68,2 тис., або ж 3,5% здійснювали діяльність у сфері сільського господарства [3]. У структурі сільськогосподарських суб'єктів підприємницької діяльності переважають виробники продукції рослинництва, частка яких у 2019 р. склала 83,4%. Протягом 2015-2019 рр. спостерігається зростання даного показника на 4.1 в.п. Водночас протягом досліджуваного періоду відбувалось скорочення питомої суб'єктів підприємницької діяльності: тваринництва з 9,3% у 2015 р. до 6,6% у 2019 р.; змішаного сільського господарства - з 2,5 до 2,2% відповідно; допоміжної діяльності у сільському господарстві та післяурожайної діяльності – з 8,9 до 7,8% відповідно.

Як свідчать офіційні дані структурної статистики підприємств, серед суб'єктів підприємницької діяльності сільськогосподарського спрямування найбільша питома вага була характерна для мікропідприємницьких структур - 89,6% [3]. Найбільш ймовірною причиною такої структури у сільському господарстві є широке поширення невеликих господарств населення, які здійснюють вирощування сировини рослинного походження для власних потреб та на продаж. Слід вказати, що серед сільськогосподарських підгалузей найвища частка великих та середніх суб'єктів господарювання (7,3%) характерна для тваринництва. У даному виді діяльності також спостерігається порівняно висока частка і малих підприємств, яка у 2019 р. склала 8,1% [3].

Дані офіційної статистики засвідчили, що найбільш розповсюдженою організаційно-правовою формою сільськогосподарських підприємств є фермерське господарство. У 2019 році в Україні нараховувалось 32,5 тис. фермерських господарств, що складало 66,9% від загальної кількості сільськогосподарських підприємств [3].

Важливим показником ідентифікації тенденцій трансформаційних змін у структурі функціонування та розвитку агропромислових підприємств є частка фізичних осіб підприємців у структурі сільськогосподарських суб'єктів господарювання. Офіційні дані свідчать, що у сільському господарстві України протягом 2015-2019 рр. сформувалась

тенденція до зменшення питомої ваги фізичних осіб підприємців, яка за вказаний період скоротилась з 36,7% до 29,8% [3]. Найбільші значення цього показника серед підгалузей сільськогосподарського виробництва були і залишаються серед підприємств, що здійснюють допоміжну та післяурожайну діяльність, а також у тваринництві (82,1% та 48,9% у 2019 р. відповідно). Найменша частка фізичних осіб підприємців була характерна для рослинництва і у 2019 р. склала 23,3% [3].

Вказані тенденції питомої ваги фізичних осіб підприємців свідчать про поступову втрату інтересу сільськогосподарських виробників до даної форми господарювання. Найбільш ймовірним, за таких умов, видається перехід фізичних осіб підприємців до формування та функціонування повноцінних підприємств. Однак не слід виключати і перехід таких підприємців до не задекларованих форм господарювання.

Сільське господарство є одним із потужних видів економічної діяльності в Україні, яким у 2019 р. було вироблено продукції (товарів, послуг) на суму 600,5 млрд. грн. [3]. Незважаючи на збільшення вартості виробленої продукції, питома вага сільського господарства за даним показником поступово зменшується. Так, якщо у 2015 р. питома вага виробленої продукції даним видом економічної діяльності складала 12,3% в структурі загальнодержавного показника, то у 2019 р. значення даного показника склало вже 9,5% [3]. Така ситуація може свідчити про недостатні темпи розвитку сільськогосподарського виробництва, що відстають від аналогічних показників інших видів економічної діяльності та призводять до зниження його ролі у розвитку господарського комплексу країни.

Ще одним важливим результуючим показником є обсяги доданої вартості продукції сільського господарства. У 2019 році даний вид економічної діяльності забезпечив створення 7,1% доданої вартості (розрахованої за витратами виробництва) всього національного господарства. У загальнодержавному розрізі, серед підприємств, найбільш потужними у 2019 р. були малі та мікропідприємства сільськогосподарської спеціалізації, які створили 14,5 та 12,8% доданої вартості відповідних підприємств загалом в Україні. Водночас, великі підприємства даного виду економічної діяльності не відігравали помітної ролі, забезпечивши лише 1,0% доданої вартості всіх великих підприємств [3].

Аналіз структури формування доданої вартості за витратами виробництва підгалузями сільського господарства дозволив виявити, що серед галузей рослинництва найбільш продуктивними виявились середні та малі підприємства, сумарна питома вага яких у даному показнику склала 82,3% [3]. Високопродуктивними серед підприємств, що працюють у сфері тваринництва виявились великі підприємства, які забезпечили створення 31,6% доданої вартості підприємствами підгалузі. Не дивлячись на це у тваринництві лідируючі позиції по даному показнику займають середні підприємства. Водночас, найбільшу питому вагу доданої вартості змішаного сільського господарства створили малі підприємства (59,9%), а у допоміжній діяльності – середні підприємства (68,5%) [3].

Узагальнюючи наведені дані та проведений аналіз розвитку сільського господарства в Україні можна зробити висновок, що не дивлячись на широке поширення мікропідприємств даного виду діяльності, вони не концентрують у своїх межах достатнього обсягу ресурсів та потужностей для забезпечення ефективного розвитку. Найбільш потужним виробничим потенціалом володіють малі та середні підприємства, які забезпечують створення більшої частини продукції та доданої вартості всього сільського господарства. Така структура, в першу чергу, зумовлена значними масштабами розвитку рослинництва з відповідною структурою малих та середніх підприємств. Загалом же, сформована структура сільськогосподарського виробництва не дозволяє йому підтримувати значну роль у розвитку національного господарства.

У процесі дослідження трансформаційних змін у структурі управління агропромисловими формуваннями, детальної уваги потребує виробництво продуктів харчування. Даний вид економічної діяльності має стати невід'ємною складовою територіальних виробничо-господарських утворень з метою забезпечення довготривалого та ефективного розвитку як територіальних громад, та і виробничих структур в їхніх межах.

Виробництво харчових продуктів в Україні є досить потужним та результативним видом діяльності. Офіційні статистичні дані вказують на те, що даний вид економічної діяльності у 2019 р. забезпечив виробництво 25,6% загального обсягу виробленої продукції та 23,2% доданої вартості (за витратами виробництва) всієї переробної промисловості України [3]. Слід вказати на те, що за сучасних умов розвитку виробництва харчових продуктів, не зважаючи на його значення, масштаби функціонування та специфіку розміщення, не сформовані стійкі тенденції до розширеного відтворення даного виду економічної діяльності.

Відсутність повної статистичної інформації щодо результативності функціонування підгалузей виробництва харчових продуктів в Україні (внаслідок поширення на її частину вимог про дотримання конфіденційності), не дозволяє у повній мірі проаналізувати ефективність функціонування всіх підгалузей даного виду економічної діяльності. Однак доступні дані свідчать, що на відміну від сільського господарства, серед підприємств що виробляють харчову продукцію найбільш результативними є великі та середні. У 2019 р. загалом великі та середні підприємства забезпечили створення 93,2% обсягів виробленої продукції (товарів та послуг) та 91,4% доданої вартості (за витратами виробництва) [3]. Серед основних підгалузей великі підприємства відіграють провідну роль у розвитку виробництва м'яса та м'ясопродуктів, а також олії та тваринних жирів. Дані підприємства забезпечують 56,9 та 65,3% обсягів виробленої продукції та 63,7 та 60,0% доданої вартості відповідних підгалузей. Такі співвідношення дають можливість припустити, що для інших підгалузей виробництва харчових продуктів більшу роль будуть відігравати середні підприємства, про що свідчить їхня питома вага у обсягах виробленої продукції та доданої вартості у виробництві інших харчових продуктів (57,7 та 61,9% відповідно).

Проведений аналіз розвитку виробництва харчових продуктів дає можливість зробити висновок про те, що підприємства даного виду економічної діяльності є досить результативними та ефективними, здатними позитивно вплинути на ефективність та довготривалість розвитку територіальних виробничо-господарських утворень. Причинами цього є широкі можливості створення в межах територіальних громад, відповідних до наявних ресурсів, підприємств даного виду економічної діяльності; розширене використання потенціалу робочої сили регіону; підвищення рівня її добробуту населення регіону; зростання надходжень до місцевого бюджету тощо. Однак, слід враховувати факти того, що серед підприємств по виробництву харчових продуктів більш ефективними є великі та середні та, відповідно, значний рівень монополізації ринку продуктів харчування, що може стати складною перепоною для розвитку територіальних виробничо-господарських утворень.

Саме тому, у процесі теоретичного обґрунтування та практичної реалізації концепцій формування та розвитку територіальних виробничо-господарських утворень варто застосовувати комплексні дослідження для виявлення оптимальних поєднань різних типів сільськогосподарського виробництва та харчової промисловості. Це може забезпечити дотримання умов конкуренції, сприятиме більш швидкому та ефективному розвитку територіальних громад з одного боку та підприємств, з іншого, стане основою для забезпечення сталого просторового розвитку регіонів країни.

Список використаних джерел

1. Butko, M., Popelo, O., Pishenin, I. (2019). Innovations in Human Resources Management in Eurointegration Conditions: Case for Ukrainian Agro-industrial Complex. Marketing and management of innovations, 2, pp. 74-82.
 2. Butko, M., Popelo, O., Ivanova, N., Samiilenko, G. (2020). Conceptual foundations of the regional industrial cluster formation based on European experience and leading world tendencies. Financial and credit activity: Problems of theory and practice, 1(32), pp. 319-329.
 3. Сайт державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
-

Рилошко А. С., студентка 4 курсу, група Мен-171
Науковий керівник: **Шабардіна Ю. В.**, к.е.н., доцент
Національний університет "Чернігівська Політехніка" (м. Чернігів, Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ВЕСІЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в Україні відбувається швидка зміна пріоритетів населення стосовно організації івент святкувань. Раніше дані події повністю створювали власноруч, але завдяки досвіду зарубіжних компаній поступово змінюється погляд на організацію цієї діяльності. В Україні дана ніша бізнесу ще не достатньо розвинена та освоєна.

Оскільки організація весільних івентів в Україні стає більш популярним серед молодят, необхідно чітко сформулювати ефективне виконання всіх очікуваних результатів для максимального задоволення. Підприємці все частіше орієнтуються на стратегічну концепцію зарубіжних агенцій зі створення весілля.

Правильність вибору та підбору персоналу, матеріалів, місця святкування, підрядників та субпідрядників грає велику роль при створенні ідеального свята для молодят. Всі важливі організаційні та концептуальні рішення бере на себе агенція, що значно полегшує організацію і проведення заходу.

В Україні ринок івент-послуг почав свій розвиток з 2005 року. За період 2005-2021 років дана "ніша" бізнесу суттєво змінилась в усіх сферах виконання і не лише в кількісному співвідношенні, а й в якості наданих послуг для замовників, спектр послуг значно розширився та з'явилися нові можливості для реалізації креативних побажань.

Івентор (від англ. event – подія) – це особа, група осіб або компанія, що надає професійні послуги з комплексної організації корпоративних, спеціальних, ділових і розважальних заходів на постійній основі [1].

Але учасниками впровадження, реалізації та поширення прогресивних рішень є і саме населення. Основними проблемами на шляху розвитку весільного бізнесу, є:

- неготовність населення до креативних рішень;
- відсутність на ринку майданчика для весільних івентів;
- нестача кваліфікованих кадрів [2].

На даний час в Україні існує понад 500 івент-компаній з них тільки 130 є весільними агенціями. При цьому лише у великих містах, таких як: Київ, Харків та Львів дана кількість може становити близька 35 агенцій. В містах з середньою щільністю населення функціонують від 2 до 8 весільних агенцій. Майже кожна агенція орієнтується на різний рівень доходу населення.

За 2019 рік було зареєстровано 237 858 шлюбів, що майже на 9 000 шлюбів більше порівняно з 2018 р. Згідно з даними Міністерства юстиції найбільше шлюбів зареєстровано